

Vergaderjaar 2023–2024

31 066

Belastingdienst

Nr. 1284

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 september 2023

De vaste commissie voor Financiën heeft voor het zomerreces diverse verzoeken aan de Staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane gedaan. Met deze brief worden zes verzoeken van een reactie voorzien.

Uw Kamer wordt via de Voortgangsrapportages herstel toeslagen (VGR) periodiek op de hoogte gehouden van de hersteloperatie in zijn geheel. De eerstvolgende Voortgangsrapportage over de periode mei tot en met augustus 2023 wordt eind september / begin oktober naar de beide Kamers verzonden.

De Staatssecretaris van Financiën,
A. de Vries

Reactie op diverse verzoeken van de Vaste Kamercommissie voor Financiën uit de procedurevergaderingen van 21 juni 2023 en 6 juli 2023

De vaste commissie voor Financiën heeft een brief ontvangen van A.C.S. Advocatenkantoor te Rotterdam d.d. 8 juni 2023 inzake aanpak hersteloperatie toeslagen. In de procedurevergadering van 21 juni 2023 heeft de commissie besloten graag een reactie op deze brief te ontvangen.

Mevrouw Köse-Albayrak van ACS advocaten kaart in haar brief een tweetal punten waarvan zij aangeeft dat die met spoed aandacht nodig hebben.

Om te beginnen wijst zij – kort gezegd – op de verstrekking van dossiers in de procedures bij de bezwaarschriften Adviescommissie (BAC) en Commissie Werkelijke Schade (CWS) en de daaraan gerelateerde inrichting van het proces, waaronder het plannen van hoorzittingen c.q. toelichtingsgesprekken. De signalen omvatten de volledigheid van de dossiers, de contacten tussen de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen en commissies zonder dat de advocaat daarbij wordt betrokken en het niet beschikbaar zijn van online portalen. Tot slot wordt er in de brief – kort gezegd – op gewezen dat er anders omgegaan zou moeten worden met het vergoeden van schade wegens immateriële schade en wegens ondervonden discriminatie.

1. Het verstrekken van dossiers en de inrichting van processen

De brief bevat wezenlijke en serieus te nemen signalen, in veel gevallen zijn of worden daartoe verbetermaatregelen in gang gezet. Het is belangrijk om over dergelijke signalen in gesprek te zijn en te blijven, die gesprekken vinden ook plaats met de Nederlandse orde van Advocaten en de werkgroep toeslagenadvocaten. Momenteel zien die gesprekken in het bijzonder op de dossierverstrekking, ook over de signalen zoals opgenomen in deze brief zal in gesprek worden gegaan.

Ten aanzien van de verbetermaatregelen kan het volgende worden opgemerkt.

Zoals opgenomen in de brief van 23 juni 2023 (Kamerstuk 31 066, nr. 1254) wil het kabinet de dossierverstrekking minder complex maken, om ouders en advocaten beter en eerder te kunnen voorzien in hun informatiebehoefte. In samenspraak met de werkgroep toeslagadvocaten van de Nederlandse Orde van Advocaten is er de afgelopen maanden gekeken naar de samenstelling van het hersteldossier in relatie tot het bezwaar-, CWS-, en persoonlijk dossier. Zo omvat het persoonlijk dossier ook veel informatie die niet relevant is voor het bieden van herstel: het bevat alle informatie zoals aanwezig in de systemen, ten aanzien van alle toeslagenjaren en ook ten aanzien van andere toeslagen.

Ook met de BAC en de CWS is over de samenstelling gesproken, met aandacht voor het belang van een eenduidige inhoudsopgave en volgorde van samenstelling. Aan de hand van een nieuwe inventarisatie van de benodigde en gewenste stukken in een dossier, wordt het huidige hersteldossier verder uitgebreid om te komen tot een uniform dossier dat de voor ouders, gemachtigden en commissies relevante gegevens bevat.

De verwachting is dat het geüniformeerde dossier beter voldoet aan de informatiebehoefte van ouders en hun gemachtigden. Het samenstellen van een uniform dossier bevindt zich in een afrondende fase, over de

afronding cq. de stand van zaken wordt in de volgende voortgangsrapportage gerapporteerd.

Ook anderszins worden ten aanzien van het bezwaarproces maatregelen genomen die ertoe leiden dat ouders en hun gemachtigden eerder in het bezwaarproces de beschikking krijgen over hun dossier en niet pas kort voor de hoorzitting in bezwaar. Zo worden ook in het kader van mediation dossiers ter beschikking gesteld en leidt de maatregel om de BAC gericht in te zetten tot een nieuwe inrichting van het bezwaarproces. Met die nieuwe inrichting verstrekt de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) na ontvangst van een bezwaar zelf het dossier aan de ouder. De ouder hoeft dan niet te wachten op de hoorzitting bij de BAC om het dossier te ontvangen. Daarover wordt in de volgende Voortgangsrapportage nader gerapporteerd.

Ten aanzien van aanvragen om vergoeding van aanvullende werkelijke schade geldt dat het sinds begin van dit jaar lukt om dossiers vóór het toelichtingsgesprek ter beschikking te stellen. In de meeste gevallen wordt het dossier minimaal één week voor de hoorzitting ter beschikking gesteld, in veel gevallen lukt dat ook al eerder in het proces.

Ten aanzien van werkelijke schade is in de brief van 23 juni 2023 aangekondigd dat ouders en hun gemachtigden beter betrokken zullen worden bij het proces. In het proces zoals dat nu is ingericht adviseert de CWS en neemt UHT op basis daarvan (met toepassing van de vergewisplicht) een beschikking. Daarin is geen rol weggelegd voor ouders en hun gemachtigden. Door de mogelijkheid te bieden een zienswijze naar voren te brengen, wordt het verhaal van ouders beter betrokken en is er ook de mogelijkheid om te reageren op de voorgenomen vergoeding van aanvullende werkelijke schade voordat er een beschikking wordt genomen.

In de brief wordt ook aangegeven dat de advocaat in het verloop van het dossier buiten beeld zou worden gehouden en er allerlei mailtjes worden uitgewisseld tussen de UHT en de Commissies zonder dat de advocaat daarvan op de hoogte wordt gesteld. Daarbij wordt onder meer gewezen op het belang van een eerlijk proces.

Dat belang wordt onderschreven, echter kunnen er tegelijkertijd redenen zijn waarom ouders en gemachtigden niet steeds direct worden betrokken. Zo kunnen dossiers ongelakt aan de commissies ter beschikking worden gesteld maar niet aan ouders en hun gemachtigden. Ook anderszins kunnen er redenen zijn waarom communicatie – in eerste instantie – alleen met een commissie plaatsvindt. Waarborgen voor een eerlijk proces zijn bijvoorbeeld neergelegd in de werkwijze van de BAC, die regelt dat de belanghebbende en zijn gemachtigde een afschrift ontvangen van de uitkomsten van nader onderzoek, waarbij de gelegenheid bestaat om daarop te reageren en te verzoeken om een nieuwe (aanvullende) hoorzitting.

Een online portaal, zoals in de brief wordt voorgesteld, biedt in het licht van vorenstaande geen oplossing, nog daargelaten dat het breed toegankelijk maken van een dergelijk portaal niet eenvoudig te realiseren is, ook in het licht van de vereiste beveiliging er van.

2. Schadevergoeding – immaterieel en wegens discriminatie

Tot slot wordt in de brief gewezen op het vergoeden van schade wegens immateriële schade en wegens ondervonden discriminatie. Daarbij wordt verwezen naar een (aanvullend) advies van de Bestuurlijke Adviesraad

Kinderopvangtoeslag (BAK) van 2 maart 2023. Tevens wordt aangevoerd dat in de Wet hersteloperatie toeslagen om een onverklaarbare reden is bepaald dat aan de gedupeerde ouders een immateriële schadevergoeding toekomt van € 500,- per half jaar over de periode waarin men problemen had en dat dat bedrag aanmerkelijk hoger zou moeten zijn. Waarbij wordt verwezen naar de bedragen zoals die voor onterechte detentie worden gehanteerd. Ook wordt aangegeven dat er een wettelijke leemte is ten aanzien van het vergoeden van schade wegens onderzonden discriminatie.

In de hersteloperatie vindt er een forfaitaire compensatie plaats in het kader van de integrale beoordeling en kan er meer maatwerk worden geboden in het kader van het vergoeden van aanvullende werkelijke schade. Voor het aanpassen van de forfaitaire beoordeling zie ik om meerdere redenen geen aanleiding. De oorsprong van dit bedrag is gelegen in het advies van de commissie Donner over de toeslagenaffaire. Dit bedrag is vervolgens opgenomen in de Wet hersteloperatie toeslagen (als onderdeel van de integrale beoordeling). Mocht het bedrag in individuele gevallen onvoldoende zijn dan is er ruimte voor maatwerk. Mede daarom is ruimte om aanvullende werkelijke schade in te dienen bij de CWS. De CWS hanteert onafhankelijk opgestelde kaders. De Wet hersteloperatie toeslagen vereist dat het civiele schadevergoedingsrecht daarbij het uitgangspunt is, en niet het strafrecht. Zoals aangekondigd in de kamerbrief van 23 juni 2023 wordt er momenteel gewerkt aan nieuwe, aanvullende routes voor de afhandeling van werkelijke schade. Ook bij deze routes blijven de uitgangspunten van het civiele schadevergoedingsrecht centraal staan. Nieuw is dat ouders de kans krijgen om te kiezen voor een schaderoute die het beste past bij hun behoefte. Kort gezegd is er de mogelijkheid voor het volgen van een snelle route op basis van een forfaitair schadekader met verlichte bewijslast (inclusief immateriële schadeposten); naast een route wanneer meer maatwerk gewenst is en/of meer complexe schadeposten vragen om een complexere berekening, waaronder ook begrepen immateriële schadeposten.

De beoordeling of er sprake is van discriminatie is ingewikkeld. De procedures bij het College van de Rechten van de Mens illustreren dat het niet eenvoudig is om vast te stellen dat de ondervonden discriminatie heeft geleid tot bepaalde schade. En of deze schade verband houdt met het terugvorderen of stopzetten van de kinderopvangtoeslag. Desalniettemin is (ervaren) discriminatie onderdeel van het beoordelingskader van de Commissie Werkelijke Schade.

De Kamer wordt op korte termijn nader geïnformeerd over de nieuwe integrale schadeaanpak en op welke wijze de diverse routes en schadekaders elkaar aanvullen.

In dezelfde procedurevergadering van 21 juni 2023 heeft de commissie besloten graag een reactie te ontvangen op de brief van J.M.S. te L. d.d. 5 juni 2023 inzake herstel kinderopvangtoeslag

De briefschrijver heeft per brief gedachten gedeeld over het proces van het sluiten van een vaststellingsovereenkomst in het kader van de hersteloperatie. Er is ambtelijk contact geweest met de briefschrijver, waarbij de verbeter suggesties, waaronder het ontwikkelen van een toelatingstoets voor de route van een vaststellingsovereenkomst (VSO) en een inschatting inzake de schikkingsbereidheid van ouders, uit de brief zijn besproken. Daarnaast is de briefschrijver geïnformeerd over de voornemens van het kabinet om tot een alternatieve schaderoute te komen.

Een derde verzoek uit de procedurevergadering van 21 juni jl. betreft een verzoek van de commissie om reactie op de brief van Stichting Herstel Ongekend Onrecht d.d. 7 juni 2023 inzake de 14e voortgangsrapportage hersteloperatie toeslagen (Kamerstuk 31 066, nr. 1235).

Namens de Stichting Herstel Ongekend Onrecht zijn verschillende vragen gesteld en aanbevelingen gedaan over het verloop van de hersteloperatie en de effecten daarvan op gedupeerden. De vragen en aanbevelingen betreffen meerdere onderwerpen, zoals de afhandeling van werkelijke schade, de situatie van ouders in het buitenland en het gebrek aan huisvesting bij terugkeer, schulden van kinderen, en de werkwijze bij vaststellingsovereenkomsten en mediation. Ook schade van ondernemers, de Fraude Signaleringsvoorziening (FSV) en de invloed daarvan op ondernemers worden benoemd in de brief.

Tijdens het debat over de laatste Voortgangsrapportage op 29 juni jl. (Kamerstuk 31 066, nr. 1273) is een aantal vragen beantwoord naar aanleiding van nieuwe keuzes en ontwikkelingen in de hersteloperatie. Een deel van de onderwerpen gaat in op zaken die nog in ontwikkeling zijn. Tegelijkertijd zijn meerdere onderwerpen die door de Stichting worden genoemd al opgepakt, zoals de alternatieve afhandeling van aanvullende schade, meer inzet op vaststellingsovereenkomsten, uitbreiding van het aantal mediation trajecten, schuldenaanpak en het ondersteunen van ouders in het buitenland.

Ook heeft de commissie een brief ontvangen van Stichting Herstel Ongekend Onrecht d.d. 26 juni 2023 over huisvestingsproblemen voor gedupeerden van de toeslagenaffaire. In de procedurevergadering van 6 juli 2023 heeft de commissie besloten graag een reactie op deze brief te ontvangen

Dit verzoek betreft een specifieke casus in een gezin en wordt wegens privacy-redenen niet inhoudelijk gedeeld. De bredere inhoud van de brief inzake huisvesting voor gedupeerde jongeren sluit aan op eerder gestelde vragen van de Stichting. Het onderwerp is ons natuurlijk bekend. Het punt van huisvesting is echter vaak complex en moeilijk op te lossen.

Verder heeft de commissie een afschrift ontvangen van de aan de Staatssecretaris gerichte brief van de Commissie Werkelijke Schade (CWS) te Utrecht d.d. 20 juni 2023 over de tweede evaluatierapportage van CWS. In de procedurevergadering van 6 juli 2023 heeft de commissie besloten graag een afschrift van het antwoord op deze brief te ontvangen.

Er vindt regelmatig overleg plaats met de CWS, waar ook deze punten aan de orde komen. Daarnaast is uw Kamer op 7 september jl. per brief¹ geïnformeerd over recente ontwikkelingen aangaande de CWS. Over voortgang bij de CWS wordt de Kamer periodiek geïnformeerd via de reguliere Voortgangsrapportage hersteloperatie toeslagen.

Tot slot heeft de commissie in diezelfde procedurevergadering besloten graag een reactie te ontvangen op een brief van de Bezwaarschriftenadviescommissie hersteloperatie toeslagen (BAC) d.d. 20 juni 2023 inzake reactie BAC op de 14e voortgangsrapportage hersteloperatie toeslagen.

Een afschrift van de beantwoording van de brief van de Bezwaarschriftenadviescommissie wordt meegestuurd met de komende Voortgangsrapportage hersteloperatie toeslagen.

¹ Kamerstuk 31 066, nr. 1282.